

Jestliže předchozí dekáda prověřila bezpečnostní systémy jako nástroj společného boje proti nestátním aktérům, zejména jako původcům teroristické hrozby, do současné dekády vstupujeme s mnohem náročnějším posláním. Jakkoliv nepolevujeme v naší ostražitosti vůči terorismu, do naší pozornosti se dostávají i další; pozorně si všímáme i hrozeb plynoucích z působení cizí moci, tedy státních aktérů, jejichž působení ohrožuje důležité bezpečnostní, ekonomické i politické zájmy ČR. Zdůrazňuji, že v tomto ohledu ÚZSI přesně dodržuje literu zpravodajského zákona č. 153/1994 Sb.

Aktéři, kteří se dnes ve světě prosazují, přitom využívají škálu instrumentů, jež jim poskytuje rapidní technologický pokrok, avšak ať už tu budeme hovořit o kybernetických útocích či o jevech populárně označovaných jako tzv. hybridní hrozby, většinou jde o vlivy s tradičním, dlouhodobě neměnným, dnes nejčastěji geopolitickým cílem – získat výhodu oproti konkurentu či protivníku. Ačkoliv se ČR v současnosti necítí být ohrožena otevřenou agresí, její legitimní zájmy jsou či mohou být působením cizích aktérů nepříznivě ovlivňovány – a právě odtud plyne naše poslání.

Současná epocha se vyznačuje nejen přetrvávajícím působením někdejších tzv. „nových“ hrozeb, které se naplno projevíly po skončení studené války – tj. mezinárodním terorismem, extremismem nejrůznějšího ražení a proliferaací konvenčních i nekonvenčních zbraní, ale současně i návratem hrozeb „starých“, které v 90. letech 20. století na nějaký čas zmizely z našeho obzoru. Vrátilo se tak mocenské soupeření, které již nemá bipolární povahu jako za studené války; čelíme zde vzestupu či obnovené asertivitě nových i staronových geopolitických pólů. Geopolitický střet těchto pólů ovšem propojuje dlouhodobě neměnné mocenské zájmy a dosud neznámé instrumenty opírající se o invazivní možnosti nejnovějších technologií, zejména kybernetických nástrojů.

Staré a nové se tedy prolíná, a co je pro státní bezpečnostní aparáty zvlášť problematické, hrozby nevnímáme již pouze v reálném světě, ale také v tom virtuálním, a pro část populace – včetně populace politické, se hranice mezi reálným a virtuálním světem oslabují, až smývají.

Geopolitické změny ve světě se z pohledu ČR projevují vlivovým působením namířeným proti českým zahraničněpolitickým zájmům a náš stát vůči nim musí vystupovat nejen shora, prostřednictvím svých tradičních nástrojů – v bezpečnostní, ekonomické i politické oblasti, ale rovněž zdola, posilováním odolnosti společnosti, zvyšováním občanské uvědomělosti a komplexní péčí o společenskou kohezi tváří v tvář vlivům naleptávajícím podstatu demokratického systému.

Uvnitř států současně v celosvětovém měřítku dochází k oslabování řady dosavadních jistot a asertivní aktéři každou takovou slabost důsledně využívají k prosazování vlastních zájmů. Velkou výzvou je proto cílené vlivové působení cizích mocností namířené dovnitř společností, jež vyvolává informační chaos, nejistotu i falešné obavy a oslabuje společenskou odolnost, soudržnost a identifikaci s oficiální státní politikou. Nástroje, které dané mocnosti proti svým cílům používají, umožňují nejen psychologické působení; dokáží efektivně fungovat i v oblastech ekonomické a energetické bezpečnosti státu a alespoň nepřímo mohou dokonce narušit i bezpečnost fyzickou.

V nynější bezpečnostní situaci se v Evropě i mimo ni znovu objevilo riziko vojenského konfliktu. Toto riziko je, jak již bylo řečeno, sice poměrně nízké, avšak taktikou protivníka je operovat vždy tak, aby nevyvolal přímý (válečný) střet. Právě zmíněné nové nástroje, jmenovitě kybernetické, takovéto „podprahové“ působení umožňují; přímá vojenská odpověď na ně je sice stěží myslitelná, avšak dopady této diverze mohou mít až „válečný“ efekt. Vidíme tedy různorodá aktivní opatření prováděná tak, aby se jejich původce dal identifikovat jen obtížně, pokud vůbec.

ČR však není ohrožena pouze uvnitř, ale také vně, a to na celé škále od jednotlivců (bezpečnost občanů ČR v zahraničí) a českých zastoupení mimo území ČR až po státní zájmy – včetně ekonomických; i ty mohou být negativně ovlivňovány politickou a bezpečnostní situací v příslušných zemích a regionech, či dokonce přímo ohroženy cíleným působením cizí moci. Na tomto poli je rozhodující provádění aktivní zahraniční politiky, s podporou bezpečnostního aparátu.

V takto nesmírně dynamickém prostředí je nutná rychlost, flexibilita a schopnost vnímat dění v celkovém komplexu. ČR přitom nemůže být jen pasivním pozorovatelem či konzumentem bezpečnostních garancí poskytovaných našimi spojenci a partnery. Situace v Evropě i mimo ni si žádá, aby ČR byla ve společném bezpečnostním úsilí aktivním aktérem a přispěvatelem.